

Bractwo Smoka a upadek ruchu krucjatowego

Autor tekstu: **Mariusz Agnosiewicz**

Hrabia Dracula, który dziś żyje swoim życiem w masowej wyobraźni XXI wieku, swe nazwisko zawdzięczał nie praktykom wampirycznym, lecz walce ze „smokiem”. Przydomek Dracula od Draco pochodzi, a to z kolei od elitarnej organizacji Societatis draconistarum do której w 1431 przyjęty został jego ojciec, Wład II. Stary Dracula żył w latach 1390-1447 i przez ponad dekadę był hospodarem włoskim. Wychował się na dworze króla węgierskiego, Zygmunta Luksemburskiego, który był twórcą tej organizacji. Lud włoski przekształcił Draco w Dracul i tak wojewoda Siedmiogrodu został Władem Diabłem, choć był dość pozytywnym bohaterem.

Zakonowi Smoka towarzyszą dwa rodzaje narracji: historyczna i legendarna. Dzieje tej organizacji na legendę nadają się z wielu powodów, najbardziej podstawowym jest ten sam, który otacza legendę masonerii: niejawni charakter organizacji, która w pewnym okresie historycznym odegrała istotną rolę w skali europejskiej. Dla Zakonu Smoka tym okresem była pierwsza połowa XV wieku. Jeśli masoneria uchodzi często za pewną kuźnię i laboratorium Oświecenia, to Zakon Smoka pod pewnymi względami odegrał podobną rolę dla Renesansu.

W dzisiejszej popkulturze historia Zakonu jest wskrzeszana w różnych półlegendarnych lub legendarnych wydaniach. Pojawia się w książkach i filmach. W ostatnim czasie motyw Zakonu Smoka pojawił się jako kluczowy w brytyjsko-amerykańskim serialu „Dracula” z 2013, dla stacji NBC. Zakon jest tutaj przedmiotem czarnej legendy. Ma stać za kluczowymi konfliktami energetycznymi współczesności. Konflikt Draculi z zakonem to konflikt o kontrolę surowców energetycznych. Wydarzenia rozgrywają się w XIX wieku. Inkarnacja Draculi — Alexander Grayson, jest prezesem innowacyjnego przedsiębiorstwa energetycznego — Grayson Energies i przybywa do Anglii, by przekonać wiktoriańskie społeczeństwo do nowej technologii energetycznej. Zakon stymuluje wojny, by kontrolować globalne zasoby energetyczne. Przeciwko niemu występują idealiści, którzy chcą przeforsować taką energetykę, która wolna byłaby od kopalnych zasobów surowcowych. Co ciekawe, głównym inżynierem tego idealistycznego projektu, za pomocą którego Dracula chce zniszczyć podstawy ekonomicznej potęgi Zakonu, jest Polak: Józef Kowalski.

Dlaczego Zakon Smoka jest dziś wylęgarnią legend? W celach zewnętrznych był to świecki zakon krzyżowy, zobowiązujący się chronić świat chrześcijański przed „wrogami krzyża”. Tyle że działalność jego członków nie bardzo do tego przystaje. Hrabia Dracula obrońcą krzyża? Zygmunt Luksemburczyk, pierwszy renesansowy cesarz Europy — krzyżowcem? Już w symbolice zakonu wyrażone było coś zgoła przeciwnego aniżeli „obrona krzyża”: głównym symbolem draculan był smok spętany własnym ogonem. Smok na plecach miał znak krzyża. Jest tutaj symbolem krucjat.

Nasuwa się zasadnicze pytanie: skoro Zakon Smoka byłby zakonem w istocie antykrucjatowym, dlaczego na sztandarze miał wypisaną „obronę krzyża”? Po co byłaby ta cała maskarada? Pamiętajmy jednak, że był to okres na przełomie średniowiecza i renesansu, w czasach kiedy hasła krucjatowe wciąż były żywe w polityce europejskiej. Każdy kto otwarcie wystąpiłby do walki z ruchem krucjatowym nie miałby szans powodzenia.

Od późnego średniowiecza do dziś w Europie co trochę pojawiają się różne organizacje tajne i sekretne. Zawsze były one środkiem mniejszości do pokonania silniejszego przeciwnika. Masoneria wystąpiła przeciwko ancien regime w sposób dyskretny. Nawet Opus Dei to nie był przejaw kościoła wojującego, lecz defensywnego w lewicowo-republikańskiej Hiszpanii a później reszcie zachodniego świata. Sprzysiężenia były zawsze projektami, które w otwartej batalii nie miały w swoich okresach szans.

Jeśli potraktujemy Zakon Smoka zgodnie z jego deklaracyjnymi celami a nie faktyczną działalnością jego członków — otrzymujemy wówczas twór nader dziwny. Świecki zakon krzyżowy, którego działalność ścieli pasmo klęsk sił krzyżowych i sukcesywne wzmocnienie Imperium Osmańskiego. Zakon, który doprowadził do klęski każdy projekt wojen krzyżowych, którego się dotknął. Zakon, którego wpływy w Europie rosły wraz z porażkami kolejnych krucjat.

Jego plonem było wzmocnienie Imperium Osmańskiego, które dało pewien ład między

Wschodem a Zachodem. Pierwsi królowie polscy, którzy przyjęli imię na cześć Zygmunta Luksemburskiego — Zygmunt I Stary i Zygmunt II August — wiążą się z polskim Złotym Wiekiem, którego polityka Zygmuntowska była pierwowzorem. Owocem tej polityki był także sojusz polsko-osmański obu Zygmunatów na polskim tronie, tak bardzo gorszący ówczesną chrześcijańską Europę.

Upadek Imperium Osmańskiego w XIX w., kiedy zwano sułtana „chorym człowiekiem Europy”, zakończył tę równowagę — na korzyść Zachodu, który sukcesywnie skolonizował osmańskie zasoby naturalne, pieczętując polityczne strefy wpływów rozbiorem Imperium Osmańskiego w latach 1918-1922.

Kadr z „Draculi”

We wspomnianym wyżej serialu mamy nawiązanie do tych wydarzeń w dziejach schyłku Imperium Osmańskiego (wątek generała Shawa i perskich pól naftowych, plany zainicjowania konfliktu zbrojnego w kontekście wojny o surowce energetyczne). Zakon Smoka pojawia się tutaj jako sprawca machinacji wokół upadającego Imperium Osmańskiego. Historycznie jednak rzecz ujmując, upadek Imperium Osmańskiego był raczej ostatnim rozdziałem demontażu ładu stworzonego u progu Renesansu przez członków Zakonu Smoka.

Symbolika

1. Swoistą ilustracją Zakonu może być portret czołowego dyplomaty Zygmunta — Oswalda von Wolkensteina w szarfię zakonnej, wykonany w 1432, rok po jego przyjęciu w poczet Zakonu Smoka

W sferze symbolicznej Bractwo Smoka nawiązywało do legendy o św. Jerzym pokonującym smoka. Sama organizacja wzorowana była na Bractwie św. Jerzego, które posługiwało się symbolem św. Jerzego przeszywającego włócznią smoka. W symbolice Bractwa Smoka nie występuje jednak święty rycerz, a jedynie sam smok, przypominający prastary motyw symboliczny Uroboros, czyli węża pożerającego własny ogon. Był to smok, którego szyję pętał jego własny ogon. Smok to symbol chaosu z którego wyłoniło się Stworzenie i który zagraża Stworzeniu. O ile wielu rycerzy krucjatowych uważało, że smok to świat pogański zagrażający chrześcijaństwu, o tyle smok Bractwa spętany własnym ogonem ma na grzbiecie symbol czerwonego krzyża, który był dominującym symbolem krucjat. Zatem smok to bez wątpienia symbol krucjat.

Geopolityka Zygmuntowska

Principia polityczne Zygmunta Luksemburskiego to była kontynuacja (względnie rozwinięcie) postanowień Zjazdu krakowskiego z 1364, który stworzyli przodkowie Zygmunta (od strony miecza i kądzieli), władcy Polski, Węgier i Czech, którzy na wieść o nowych projektach krucjatowych, postanowili zbudować sojusz antykrzyżowy, rozwijający strefy międzynarodowej wymiany handlowej. Centralna idea: handel zamiast podbojów, koniec wojen w imię krzyża.

Główne cele polityczne: przeniesienie dziedzictwa greckiego z upadającego Bizancjum do Europy, rozwój handlu. I na tym polu panowanie Zygmunta przyniosło pozytywne efekty. Bardzo charakterystycznym elementem geopolityki Zygmunta była dokonana przezeń standaryzacja wag i miar, która miała na celu ułatwić handel międzynarodowy.

Fenomen Zygmunta polegał na tym, że rósł politycznie wraz z kolejnymi porażkami

militarnymi. Wiemy, jak ciężką przypadłością w historii Polski było nieprzekładanie sukcesów militarnych na konkretne korzyści polityczne. Zygmunt był mistrzem sukcesów politycznych budowanych na klęskach militarnych.

Jako król Węgier i Chorwacji poprowadził krucjatę nikopolitańską, która zakończyła się spektakularną porażką sił krzyża. Jako król Niemiec pogroził zakon krzyżacki orzekając na korzyść Polski gigantyczne odszkodowanie, które zresztą w większości sam przejął (na mocy „conclusiones secretae” z Jagiełłą miał otrzymać 4,5 tony srebra z trybutu krzyżackiego). Jako król Czech był organizatorem kilku kabaretowych krucjat antyhusyckich, w których husyci gromili wielokrotnie silniejsze siły krzyżowe, co stało się fundamentem fenomenu dwóch wieków Kościoła narodowego w Czechach. Jako król Włoch zorganizował sobór bazylejski, który pojednał katolików z husytami i prawosławnymi. Jako Święty Cesarz Rzymski doprowadził do uchwalenia przez sobór ekumeniczny wyższości soboru nad papiestwem. Taki był bilans panowania twórcy pseudokrzyżowego Zakonu Smoka, którego członkowie niejednokrotnie stawali po stronie osmańskiej.

Czy jakkolwiek inny władca osiągnął tak wiele (został królem pięciu krajów: Węgier, Chorwacji, Niemiec, Czech i Włoch oraz cesarzem rzymskim), przegrywając wszystkie swoje kampanie militarne, poza tą, która wymierzona była bezpośrednio w siły krzyżowe (Krwawy Sobór)?

Serbski renesans

Jednym z kluczowych osiągnięć Bractwa Samoka było odrodzenie państwowości serbskiej, która upadła po Bitwie pod Kosowym Polem w 1389. Nowe państwo serbskie — Despotat Serbii — zostało stworzone przez Stefana IV Lazarewicza i stało się w pierwszej połowie XV wieku jedną z europejskich pereł renesansu. Politycznie zostało zaprojektowane jako państwo buforowe między Imperium Osmańskim a chrześcijańską Europą, z zachowaniem równowagi pomiędzy Królestwem Węgier i Portą.

Pierwszy raz wówczas Belgrad został stolicą Serbii, stając się jednocześnie jednym z największych miast Europy (ponad 100 tys. mieszkańców). W Belgradzie znajdowała się wówczas jedna z największych bibliotek na Bałkanach.

Podobnie jak i w innych krajach, gdzie najżywiej rozwijał się renesans, fundamentem serbskiej stabilności były kopalnie. W bośniackiej Srebrenicy i kosowskim Novo Brdo działały wówczas jedne z czołowych europejskich kopalni srebra (w 1450 kopalnie Novo Brdo dawały 6 ton srebra rocznie). W 1412 Stefan wydał Kodeks górniczy regulujący fundament serbskiej gospodarki.

Despota Lazarewicz był nie tylko przywódcą politycznym, ale i jednocześnie głównym przedstawicielem kultury renesansowej: tłumaczył dzieła greckie, tworzył poezję (był m.in. autorem głośnego dzieła „Słowo miłości”), był mecenasem kultury renesansu. W 1408 jako współzałożyciel Zakonu Smoka znalazł się na pierwszym miejscu listy członków. Symbol Bractwa (spętany smok krzyżowy) został wkomponowany w herb dynastii Lazarewiczów.

Bractwo Smoka jest czasami opisywane jako organizacja stworzona przez Zygmunta dla budowy potęgi dynastii Luksemburgów. Jest to błędna perspektywa a jednym z głównych kontrargumentów jest w szczególności budowa przez Zygmunta silnej „buforowej” Serbii. Owocem sojuszu Lazarewicza z Zygmuntem było przekazanie przezeń znaczących ziem węgierskich dla państwa serbskiego (m.in. Wojwodiny, Belgradu, Srebrenicy i in.). Projekt Zakonu Smoka zdecydowanie wykraczał poza interesy Luksemburgów.

Zygmunt i narodziny Renesansu

Zygmunt, w młodości zwany liska rysavá (czerwony lis), został głównym architektem ładu europejskiego, który zaowocował Renesansem. Jest też uznawany za pierwszego cesarza renesansu.

Alegorycznie przedstawił to Benozzo Gozzoli w mistrzowskim fresku [Procesja Trzech Królów](http://www.paradoxplace.com/Perspectives/Italian%20Imag es/Montages/Firenze/Capella_dei_Magi.htm) (http://www.paradoxplace.com/Perspectives/Italian%20Imag es/Montages/Firenze/Capella_dei_Magi.htm) (1459-1462) w Pałacu Medyceuszy we Florencji. Jest to alegoria trzech głównych dobroczyńców włoskiego renesansu. Zygmunt Luksemburski przedstawiony tam został jako najstarszy mędrzec, Melchior — „król światła”. Pozostali dwaj to: cesarz bizantyjski Jan VIII Paleolog (Baltazar) oraz władca Florencji Wawrzyniec Wspaniały Medyceusz (najmłodszy Kacper).

O ile Zygmunt stworzył fundamenty polityczne dla projektu renesansowego, cesarz bizantyjski Jan VIII po jego śmierci podpisał akt unii prawosławia z katolicyzmem. Unia nie przetrwała, lecz towarzyszyło jej ściągnięcie do Florencji z Bizancjum wybitnych filozofów i dzieł greckich, co pozostawiło trwałe owoce.

W wielu portretach Zygmunta zwraca uwagę jego ekscentryczny na owe czasy wygląd. Broda na Zachodzie nie była wówczas spotykana wśród koronowanych władców, był to generalnie styl Wschodu. Wymyślne czapy i długa biała broda stylizowały go na „wschodniego mędrca-maga”. Jego rozgrywki polityczne wnosily w zasadzie zupełnie nową jakość w europejskiej polityce (polityka matrymonialna ponad militarna).

Zygmunt a Polska

Zygmunt Luksemburski, panujący mniej więcej w tym samym okresie, co Władysław Jagiełło, uważany jest za czołowego przeciwnika Polski. Moim zdaniem jest to błędna ocena, wynikająca z utożsamienia Polski z Jagiełłą. Jego polityka wielokrotnie była przeciwna Jagielle, co nie znaczy, że była wymierzona w Królestwo Polskie.

Trzeba spojrzeć na Zygmunta jako na prawnuka Kazimierza Wielkiego, tyleż Luksemburga, co i Piasta. Ubiegał się on o koronę polską, lecz w wyniku rozgrywek politycznych przegrał konkurencję z Władysławem Jagiełłą. W efekcie tego Piastowie utracili odtąd polski tron (nadal panując w księstwach śląskich sąsiadujących wówczas z Królestwem Polskim). Zygmunt był wybitniejszym władcą niż Jagiełło, który zresztą do końca życia pozostał anaflabetą. Zygmunt niejednokrotnie podporządkowywał Jagiellonów swej polityce (zarówno Władysław jak i Witold wymieniani są pośród członków Zakonu Smoka — prawdopodobnie związane było to z kontekstem wojen z zakonem krzyżackim).

Herb Jagiełły z symbolem Zakonu

To dzięki jego polityce Zygmunta rozkwitła epoka Renesansu. Także polski renesans z nim właśnie się wiąże, gdyż panujący dwaj ostatni Jagiellonowie — Zygmunt I Stary i Zygmunt II August — byli po kądzieli potomkami Zygmunta Luksemburskiego i imiona nosili na jego cześć. On powinien być widziany jako główny architekt renesansowego kursu Polski.

Najwybitniejsi polscy rycerze służyli wówczas nie Jagielle, lecz Zygmontowi (Ścibor ze Ściborzyc, Zawisza Czarny, Domarat z Kobylan herbu Grzymała i in.).

Czyją myśl reprezentował w czasie soboru w Konstancji najwybitniejszy polski myśliciel polityczny XV wieku — Paweł Włodkowic: Jagiełły czy Zygmunta? W 1415 w dziele „O władzy papieża i cesarza w stosunku do niewiernych” bronił poglądu, że pogan nie należy nawracać siłą, dowodził, że papież nie może nadawać ziem barbarzyńskich najeźdźcom prowadzącym podbój i chrystianizację tychże, mocą swej decyzji. Dziś jest on uznawany za pioniera koncepcji pokojowej koegzystencji narodów, wyprzedzającej nowożytne teorie praw człowieka. Były to koncepcje znacznie bliższe realnej polityce Zygmunta aniżeli neofity Jagiełły, który tuż po zwycięstwie grunwaldzkim planował zaangażować Polskę w wielką krucjatę przeciwko Złotej Ordzie. Antytatarskiej krucjacie zapobiegł wówczas Zygmunt Luksemburski, grożąc rozbiorami Polski.

Nie wypada roztkliwiać się nad żalonym końcem Warneńczyka, syna Jagiełły, który wplątał Polskę w krucjatę, choć trzy dekady wcześniej na soborze w Konstancji to delegat polski sformułował antykrucjatosą koncepcję polityczną. Zygmunt Luksemburski nie oderwał od Polski żadnych ziem, za to przyłączył do Polski starostwo spiskie, które pozostało przy Polsce aż do roku 1768.

Największym pogrobowym sukcesem Zygmunta w Polsce były czasy zygmontowskie XVI wieku. Upadły wówczas renesansowa Serbia, Włochy i Węgry. Polska ostała się jako oaza Renesansu i tolerancji religijnej.

Jeśli we współczesnej legendzie Zakonu Smoka pojawia się inżynier Kowalski to jest to nawiązanie bardzo a propos. Tyle że Kowalski występuje tutaj po niewłaściwej stronie. Niemniej to,

że Brytyjczycy wspólnie z Amerykanami groteskowo zdemonizowali Zakon Smoka a wyidealizowali wampira, nie jest jednak specjalnie zaskakujące.

Kadr z „Draculi”

Dracula a Zakon Smoka

Współczesna legenda Zakonu Smoka w której osią jest jego konflikt z Draculą — brzmi dorzecznie o tyle, że pierwowzór tej postaci — Wład Palownik, zaprzepścił misterną politykę budowy stabilnej strefy buforowej pomiędzy Portą a Europą. Najbardziej newralgiczna strefa buforowa oddzielająca dwa światy miała w zamyśle dwa płuca: Serbię i Wołoszczyznę. Oba organizmy polityczne były dostatecznie bogate w zasoby naturalne, by wytworzyć stabilne państwa.

Na Wołoszczyźnie realizatorem tej polityki był ojciec „wampirycznego” Palownika, gospodarz Wład Dracul (1390-1447), przyjęty do Zakonu Smoka w 1431. W 1436 objął władzę na Wołoszczyźnie i dość sprawnie budował równowagę pomiędzy Węgrami i Portą. W 1437 złożył hołd sułtanowi, a w 1438 wziął udział w najeździe na Węgry wraz z sułtanem. Jednak już w 1442 został przez sułtana uwięziony w Stambule pod zarzutem wspierania Węgrów. Od 1443 pozostawał neutralny między Węgrami i Turcją. W 1444, po bitwie nad Warną, brał udział w negocjacjach pokojowych.

Jego syn, urodzony w 1431 Wład III Dracula, zapewne nie był członkiem Zakonu Smoka, porzucił politykę ojca, uprawiając politykę terroryzowania przeciwników politycznych. Było to dość radykalne zerwanie z polityką równowagi.

Mariusz Agnosiewicz

Redaktor naczelny Racjonalisty, założyciel PSR, prezes Fundacji Wolnej Myśli. Autor książek [Kościół a faszyzm](#), [Anatomia kolaboracji](#) (2009), [Heretyckie dziedzictwo Europy](#) (2011), trylogii *Kryminalne dzieje papieżstwa*: [Tom I](#) (2011), [Tom II](#) (2012). Koordynator ceremonii humanistycznych.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 07-04-2014)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9626) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9626>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.
Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl